Орко *Falco subbuteo*

Сн. интернет

Описание на вида

Гнездящо-прелетен и мигриращ през страната вид. Отчитат се поединично мигриращи птици. Обикновено се регистрират птици на ниска и средна височина. Наблюдава се и прелет при лоши МТО условия (включително и при лек дъжд).

Степен на проученост, обзор на наличната информация и принос на проекта

В България миграцията е целенасочено проучвана след 1977 г. (Laine, 1978). Пролетния прелет е от началото на април до средата на май, а есенният – от последната десетдневка на август до края на октомври (Симеонов и др., 1990). По-добре е проучена есенната миграция на вида. В периода 1979 до 2003 г. (с изключение на 1994, 1995, 1997 и 2000 г.) е проучена есенната миграция на вида в района на Атанасовското езеро, като за 24-годишния период са регистрирани числености от 1 (1999 г.) до 117 (1993 г.) индивида за миграционен сезон (Michev at al., 2011). По-големи числености и по-големи колебания в числеността на мигриращите соколи орко са регистрирани след 1990 г. Според това проучване миграцията на сокола орко започва от последната десетдневка на септември и продължава до втората десетдневка на октомври. Най-интензивна е миграцията през септември с пикови числености в средата на месеца (между 10 и 24 септември). През 1997 г. при целево проучване на есенната миграция в района на местността „Пода" в източната част на Мандренското езеро са отчетени 4 сокола орко за един миграционен сезон (НБОИ, 2012). През същата година на Атанасовско езеро не е провеждано проучване на есенната миграция. В района на Балчик през 2003 г. при целенасочено проучване на миграцията, свързано с намерения за развитие на ветропаркове, за един миграционен сезон са установени да прелитат 185 соколи орко (НБОИ, 2012). През есента на 2004 г. в рамките на целенасочено проучване на есенната миграция в Източна България, паралелно на 9 наблюдателни точки за целите на Натура 2000, миграция на соколи орко е установена в района на Добруджа при Българево (43 индивида), Горичане (90 инд.), Балчик (215 инд.), Рогачево (78 инд.), в Източна Стара планина – при селата Баня (115 инд.) и Паницово (26 инд.), в района на Провадийско-Роякско плато при село Мадара (15 инд.), в района на Созопол при село Равадиново (51 инд.) и в Странджа при Малко Търново (62 инд.) (BSPB, 2005). Най-голям брой мигриращи соколи орко през този миграционен сезон са наблюдавани при Балчик в Добруджа. На временни наблюдателни точки при Златар и Кабиюк могила край Шумен също са установени да прелитат единични птици. През 2004 г. миграцията на сокола орко стартира в средата на август и продължава до последната десетдневка на октомври. Интензивна есенна миграция е наблюдавана през втората половина на септември. През 2005 г. при проучването на есенната миграция в Източна България паралелно на 9 наблюдателни точки, соколи орко са установени в района на Добруджа при Горичане (13 инд.), Българево (35 инд), Топола (116 инд.), Безводица (17 инд.), Кремена (13 инд.), Суворово (24 инд.) и Ефрейтор Бакалово (наблюдателна точка Суха река) (11 инд.), в района на Провадия (15 инд.) и Атанасовско езеро (42 инд.), като най-голям брой прелитащи соколи орко за миграционния сезон са установени в Добруджа – при село Топола. През 2005 г. есенната миграция на сокола орко е стартира още в началото на месец август и продължава до 26 октомври. Интензивна есенна миграция е наблюдавана през втората половина на септември. В периода от 2006 до 2010 г. започват да се провеждат проучвания на миграцията на птиците във връзка с инвестиционни интереси за изграждане на ветрогенератори, като проучванията са съсредоточени основно в Добруджа. При тези проучвания мигриращи соколи орко са наблюдавани при Българево,

Каварна, Хаджи Димитър, Селце, Могилище, Бежаново, Шабла, Пролез, Горичане, Сърнино, Василево, Люляково, Снягово, Добротич, Телериг, Карапелит, Росица, Александрия, Добрин, Станата, Мировци. Най-голям брой мигриращи соколи орко са установени през 2006 г. при село Българево – 82 индивида за миграционния сезон. В периода 2008 – 2009 г. проучвания на есенната миграция са осъществени и по поречието на река Дунав и Дунавската равнина, като мигриращи брегови лястовици са установени да прелитат в района на село Иваново (в Защитена зона „Ломовете") – 5 индивида, Въбел (в Защитена зона „Никополско плато") – 8 индивида, Песчинското блато (в защитена зона „Комплекс Беленски острови") - 42 индивида и блатото Кайкуша (в защитена зона „Свищовско-беленска низина") – 39 индивида и в района на село Златия (в защитена зона „Златия") – 7 индивида (НБОИ, 2012).

В Световния справочник на миграционните пътища на грабливите птици (Zalles, Bildstein, 2000) като места с миграция на соколи орко, освен Атанасовско езеро, са посочени Котленска планина, Малко Търново, нос Емине (19 инд.), курорта Албена (41 инд.), нос Калиакра, Ломовете, Луда Камчия (10 инд.), Кресна, Пловдив, Софийската котловина (12 екз. през пролетта на 1986 г., Янков и кол., 1994), Мусала, Радовец, Долното течение на река Арда.

Извън посочените по-горе райони, при случайни наблюдения на птици, соколи орко по време на есенна миграция са наблюдавани в много райони на страната – навсякъде по Черноморското крайбрежие, в Горнотракийската низина, Софийското поле, Алдомировското и Драгоманското блато, в района на Велико Търново, Емен, Дунавската равнина и поречието на река Дунав, в защитена зона „Персенк", язовир Пясъчник и оризища източно от село Царимир (НБОИ, 2012).

През пролетта на 2005 г. при паралелните проучвания на пролетната миграция в Добруджа соколи орко са наблюдавани при село Кремена - 4 индивида за миграционния сезон и при Провадия – 8 индивида. През същия сезон е проведено проучване на пролетната миграция по долината на река Места при село Огняново, като там са регистрирани общо 5 мигриращи соколи орко. В периода на интензивни проучвания на миграцията в Добруджа заради засиления инвеститорски интерес за изграждане на ветрогенератори, мигриращи соколи орко са установени при Бежаново, Сърнино, Василево, Шабла, Пролез, Люляково, Снягово, Карапелит, Росица, Добрин, Александрия, Хаджи Димитър, Суворово, Станата, Преселка и Добротич. Най-много соколи орко за миграционен сезон са прелетели в района на село Хаджи Димитър през пролетта на 2006 г. – 71 индивида и в района на село Добротич през 2010 г. - 94 индивида (Герджиков, Илиев, 2010). По време на проучване на пролетната миграция в Дунавската равнина, при село Въбел (защитена зона „Никополско плато") през 2010 г. са регистрирани 2 мигриращи соколи орко, а при село Сливата през 2011 г. са установени 17 индивида за миграционния сезон. При случайни наблюдения през пролетния период мигриращи соколи орко са наблюдавани в района на село Тишевица (2005 г.), село Замфирово – (2001 г.), при село Сваленик (2003 г.), Драгоман (2009 г.), Долно Церовене (2004 г.), Доброславци (2009 г.) и язовир Три Кладенци (2005 г.) (НБОИ, 2012)

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици" в Северна България през 2011 г. е наблюдаван да мигрира на всички наблюдателни точки, като при Дуранкулак (в Добруджа) са установени най-голям брой птици, а най-малко - в най-западните части на проучвания район – при Подгоре и при Сливница. Като цяло интензивен прелет на сокол орко се наблюдава в източната и централна част на Добруджа (Дуранкулак и Пленимир), в централната и западна част на Дунавската равнина (Коиловци и Разград). Соколът орко е наблюдаван да мигрира на всички наблюдателни точки, с изключение на временните

Царевец и Ловчанци. При Костур (в Сакар) са установени най-голям брой птици (82), а най-малко - при Каварна (1). Като цяло интензивен прелет на сокол орко се наблюдава навсякъде в Добруджа, както и в проучвания район в Южна България (най-вече в Бургаско).

По време на пролетната миграция 2012 г. са установени да прелитат 184 индивида, от които 86 са наблюдавани в Южна България, а 98 – в Добруджа. Това представлява 26% от общия брой прелитащи соколи орко по Западночерноморския прелетен път Via Pontica. Соколът орко е наблюдаван да мигрира на всички наблюдателни точки с изключение на Любимец в Южна България. При Дуранкулак в Добруджа и при Суходол в Южна България са отчетени най-много мигранти.

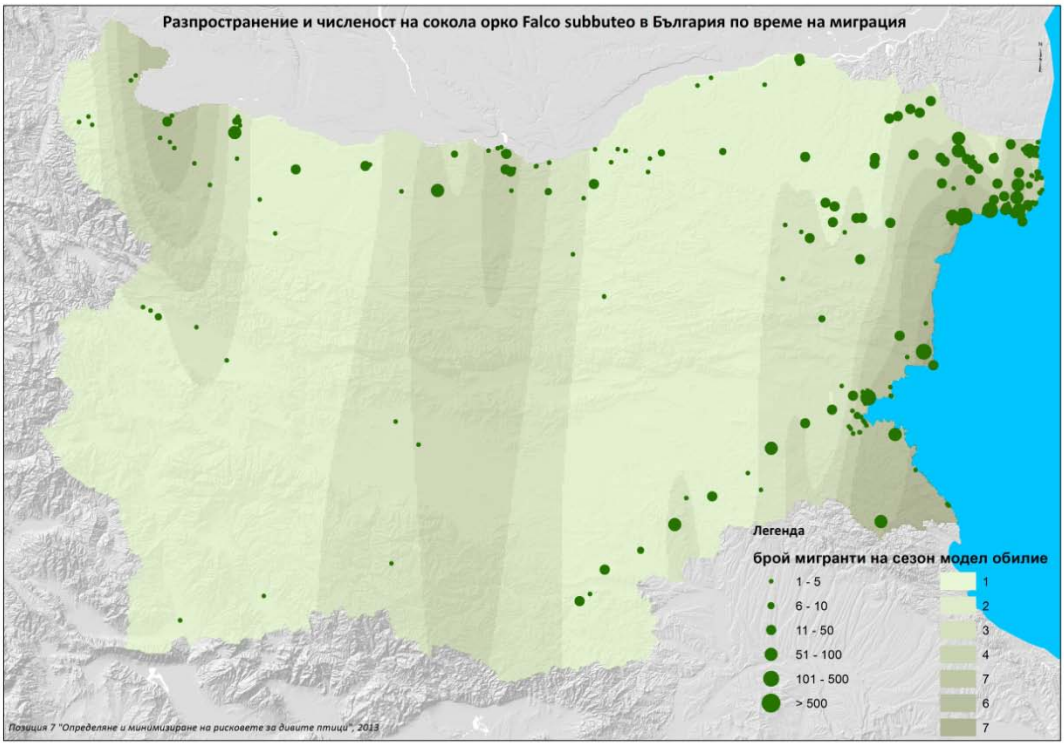

Фиг. 87 Разпространение и численост на сокола орко в България по време на миграция на база на наличната информация

Характеристика на миграцията

Численост и фронт на миграцията

По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат 187 сокола орко (2012 г.). През пролетта соколът орко прелита над територията на цялата страна, като интензивен прелет е установен в източната част на страната при Суходол, и в Добруджа. В Дунавската равнина и Софийското поле прелитат единични птици.

По време на есенна миграция през България са установени да прелитат до 630 соколи орко (2012 г.), като към наблюдаваните по точките за миграция щъркели се прибавят и тези, наблюдавани извън наблюдателните точки през същия сезон. Възможно е през територията на страната да прелитат между 900 и 1000 индивида. През есента соколите орко летят над територията на цялата страна

Интензивност и динамика на прелета

Сезонна динамика

По време на пролетна миграция соколът орко мигрира през целия период, като прелетът през март и април е относително по-интензивен от май. Есенната миграция на вида започва още в началото на август и продължава до края на октомври, като основната част от птиците преминават през страната ни през втората половина на септември и началото на октомври.

Дневна динамика

Соколът орко прелита интензивно през целия ден от 7 ч сутрин до 17 ч следобед. Независимо от период през деня, соколите орко прелитат предимно на височина под 200 м. в периода от 8 ч- сутринта до 15 ч. следобед прелита и над 20 м.

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

Соколът орко по време на миграция е наблюдаван да прелита в много широк височинен диапазон - от 2 м до 1500 м. Както по време на есенната миграция, така и по време на пролетната миграция мнозинството птици са регистрирани да прелитат на височина около 50 м и 100 м. При проучванията на пролетната и есенната миграция през 2011-2012 г., а също и при предишните паралелни проучвания на миграцията 2004-2005 г. са установени значителен брой птици прелитащи на височина между 100 и 150 м.

Миграционни потоци

Основното направление на прелитащите соколи орко през есента на всички наблюдателни точки е север – юг, с изключение на село Разград, където основните посоки на прелет са изток и запад, както и при Подгоре и Сливница, където не може да се определи точно направление на полета, поради много малкия брой прелетели птици. В района на Дуранкулак, където соколът орко е мигрирал в най-голяма численост друга основна посока на прелета е също югозапад, а в района на Коиловци - изток. През Дунавската равнина птиците предпочитат посоките на югоизток (при Ореш, Разград и Сливата), изток (Брестовица и Галиче) и юг (Коиловци и Брегаре). Само на най-източните точки (Дуранкулак, Атанасовско езеро, Ветрен) делът на птиците с посока на полета североизток – югозапад и този по основното направление са изравнени. Основното направление на прелитащите соколи орко на всички наблюдателни точки е юг – север. На наблюдателните точки в Добруджа и при Суходол част от птиците летят в посока североизток.